

РЕЦЕНЗИЯ

С.А. "Т.А. Ценов" - Свищов
Дис. № 93.00-21/28.03.2018

от доцент д-р Цветелина Александрова Ганкова – Иванова
Технически университет – Габрово

на дисертационен труд с автор
Камелия Божидарова Цанова

НА ТЕМА:
„НЕФОРМАЛНАТА ЗАЕТОСТ НА ТРУДОВИЯ ПАЗАР (ПО ПРИМЕРА НА
СЕВЕРНИЯ ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН НА БЪЛГАРИЯ)“

за придобиване на образователно-научна степен
„ДОКТОР“

по докторска програма „Политическа икономика“

I. Общо представяне на дисертационния труд

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие с нормативните изисквания на Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов за придобиване на ОНС „Доктор“ и на нормативните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав (ППЗРАС) в Стопанска академия „Д.А.Ценов“.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита по реда на Закона за развитие на академичния състав от катедра „Обща теория на икономиката“ при СА „Д.А.Ценов“ – Свищов и ППЗРАС в СА „Д.А.Ценов“. Авторката е докторантка на самостоятелна подготовка към катедра „Обща теория на икономиката“ при Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

В дисертационния труд прецизно е формулиран обектът и предметът на изследването, основната цел и изследователските задачи, които се решават за нейното постигане. Те съответстват на тематичното направление, в което докторантката провежда своите научни изследвания и развива научните си търсения.

Дисертационният труд е с обем 237 стандартни страници, от които: заглавна и съдържание – 2 страници; списък на използваните съкращения – 2 страници; въведение (6 страници); основен текст – 202 страници; заключение – 8 страници; списък на използваната литература – 17 страници; приложения – 14 страници. Изложението е структурирано в три глави, които съдържат 14 таблици и 32 фигури. Библиографията включва 210 източника (89 на кирилица, 121 на латиница, от тях – 78 електронни ресурса).

С тези си характеристики дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав в Република България. Представена е и изискваната от Правилника декларация за оригиналност и достоверност.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Актуалността на изследваната тема се определя от факта, че през последните десетилетия на миналия век в рамките на икономическата теория засилен изследователски интерес представлява неформалната икономика и неформалната заетост. Те са неизменен спътник на икономиката в световен мащаб, но особено за българската действителност след започналите демократични промени в края на 80-те години на миналия век и трансформацията на икономическата система на пазарни принципи.

Обективни фактори на общественото и икономическото развитие, като транснационализацията и глобализацията, развитието на ИКТ и др. доведоха до съществени промени на пазара на труда.

Растящият брой публикации по проблемите на неформалната икономика и заетост в световен мащаб свидетелства за безспорния научен интерес към проблема. Заетостта извън сферата на трудовото законодателство, системите на социално осигуряване и нормите на охрана на труда, се нуждае от по-нататъшни изследвания на факторите, които я пораждат и възпроизвеждат, на методите на измерване и оценка на мащабите ѝ, на вътрешната ѝ

разнородност, на противоречивия характер на ефектите върху икономиката, които поражда, и т.н.

В дисертационния труд се подчертава, че «осветляването на въпросите за неформалната заетост ще допринесе за изработване на адекватна държавна политика за ограничаването ѝ, както и ще разшири възможностите на държавата за изпълнение на своите функции.» - само по себе си едно дискуссионно и не получило еднозначно интерпретиране в международните научните среди твърдение, а именно – че неформалната икономика и неформалната заетост следвало да се ограничава, а пък това от своя страна щяло да «разшири възможностите на държавата за изпълнение на своите функции»

В този контекст настоящата разработка може да се определи като едно научно изследване, което включва в себе си както теоретични основи, така и практико-приложни опорни точки за научно осветляване на тенденциите в изследваната област.

Обект на изследване са трудовият пазар и заетостта.

Предмет на изследване е неформалната заетост и нейните ефекти върху икономиката и обществото.

Целта е да се разкрият теоретико-практически аспекти на неформалната икономика и заетост и чрез провеждане на емпирично изследване да се очертаят социално-демографската характеристика, причините и мотивите за участие на безработните лица в неформалната заетост и на тази основа да се формулират препоръки и насоки за нейното ограничаване.

Задачите на дисертационния труд са формулирани в съответствие с поставената цел и са намерили своето успешно решение в разработката.

Използваните методи на изследване допринасят за постигане на целта и реализирането на поставените задачи.

Защитаваната от докторантката *изследователска теза* гласи, «че неформалната заетост като специфично явление на съвременния трудов пазар има преобладаващо негативно въздействие върху него и цялостната социално-икономическа система.» Тя насочва аналитичния фокус в изложението, за да отговори адекватно на необходимите изисквания на концептуалната част и представения емпиричен материал.

В дисертационния труд е налице *яснота и аргументираност на идеите*. Личи недвусмислено приносът на авторката.

Проблемите, засягащи неформалната заетост и неформалната икономика, са представени в научните разработки на много учени. Основните им достижения са отразени в дисертационния труд, като същевременно личи и собствената позиция на авторката.

Обемът на дисертационния труд е достатъчен; той е добре онагледен чрез таблици, диаграми и графики.

Налице е прецизност при използването на научния апарат. Не се забелязват повторения, логически противоречия и несъразмерност на отделните структурни части.

Статистическата обработка на емпиричните данни е извършена коректно.

Авторката на дисертационния труд е спазила правилата на научната етика.

Авторефератът отразява точно и пълно дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Основните научни приноси на дисертацията могат да се обобщят по следния начин:

Първо: Интерпретирана е същността на теорията за неформалността и на тази база са разграничени етапите в нейното развитие, извършен е сравнителен анализ на подходите (неоинституционален, структурен, статистически) за нейното тълкуване.

Второ: Разгледана е икономическата природа на неформалната заетост и преходът от производствения към легалисткия подход при нейното тълкуване, комплементарния характер на заетостта като единство от формално и неформално заети. Разкрити са формите на неформалната заетост и са идентифицирани редица нови, характерни за слединдустриалната икономика и развитието на ИКТ и обременени с големи дози неформалност форми на заетост.

Трето: Разкрито е нееднозначното и нееднопосочно въздействие на неформалната заетост върху икономиката като акцент се поставя върху деструктивното ѝ въздействие върху икономиката и обществото. В същото време при ограничени размери на неформалната заетост са открити и някои нейни положителни въздействия върху икономиката.

Четвърто: Детайлно са представени и адекватно интерпретирани причините за съществуването и развитието на неформалната заетост, които са обособени, за разлика от съществуващите класификации, в две групи: причини, свързани с обективни, фундаментални процеси и закономерности в развитието на обществото, които задават рамките на функциониране на икономиката, и причини, обусловени от специфичните условия в отделните страни и натоварената със значителен субективизъм социално-икономическа политика.

Пето: Въз основа на извършено емпирично изследване е определена социално-демографската характеристика на безработните лица от Северен централен район и включените в него области в неформалната заетост. На тази база са формулирани насоки, свързани с борбата с безработицата и икономическите и институционални условия на функциониране на трудовия пазар, адресирани към управляващите органи за трансформиране на неформалните към формални трудови отношения и съкращаване на неформалната заетост.

Дисертационният труд доразвива идеи на изследователи в областта на разглежданата проблематика.

Авторите виждания са намерили отзвук и признание в специализираната научна литература, и по-точно в две статии и четири доклада на научни форуми.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

В дисертационния труд, представен за рецензиране, не са констатирани съществени слабости, пропуски или погрешни постановки. В същото време биха могли да бъдат отправени някои препоръки, които в никакъв случай не омаловажават резултатите от направените изследвания. Бих препоръчала кандидатката за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

занапред да насочи публикационната си дейност в специализирани научни издания, както и да се ориентира към създаване на студии и монографии, където да бъдат отразени по-значими части от резултатите на дисертационния труд.

При отчитане на безспорните достойнства на дисертационното изследване, свързано с неформалната заетост на трудовия пазар (по примера на Северния Централен район на България), към докторантката имам следните въпроси:

1. Какво е мнението относно някои възможни положителни ефекти на неформалната заетост върху пазара на труда в България?
2. Каква е оценката за съотношението между положителните и отрицателните ефекти от ограничаването на неформалния сектор и съкращаването на неформалната заетост върху пазара на труда? Би ли било възможно те да бъдат по-ясно открити?

V. Обобщено заключение и становище

Дисертационният труд съдържа нови научни знания, постигнати от приложението на съществуващи теории и методологии за решаване, обяснения и анализ на конкретни проблеми при функционирането на неформалната икономика.

Цялостната и комплексна, окончателна оценка на рецензирания труд, основаваща се на значимостта и актуалността на избраната тема, неговата структура, съдържание и теоретични обобщения дават основание да се приеме, че в него се съдържат предвидените в Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в Република България научни и научно-приложни резултати с характер на приноси, създават условия и предоставят възможности за решаване на сериозни проблеми за пазара на труда.

С пълна убеденост давам положителна оценка на рецензирания дисертационен труд. Разкритите и доказани качества, както и дефинираните в него приноси ми дават основание да предложа на членовете на уважаемото научно жури също да подкрепят с положителни оценки работата на кандидатката и да присъдят на Камелия Божидарова Цанова образователната и научна степен „доктор”.

Габрово, 23.03.2018 г.

Рецензент: 
(доц.д-р Цветелина Ал. Ганкова – Иванова)